

Stigma spjaté s duševním onemocněním a současné snahy o destigmatizaci v ČR

Eva Tušková, Národní ústav duševního zdraví

Seminář SZÚ - Snižování zdravotních nerovností:
Zdraví v kontextu sociálně ekonomických
determinant, 12.12. 2017

Obsah příspěvku

- Stigma a jeho dopad na životy lidí s duševním onemocněním
- Evidence o míře stigmatizace lidí s duševním onemocněním v České republice
- Destigmatizační aktivity v České republice
- Představení projektu Destigmatizace jako součásti reformy psychiatrické péče

Stigma duševního onemocnění

Proces stigmatizace z teoretické perspektivy (Link and Phelan 2001):

1. Rozlišování a označování lidských odlišností
2. Spojení odlišností s negativními charakteristikami
3. Oddělení „nás“ a „jich“
4. Snižování statusu a diskriminace

Stigma může být konceptualizováno jako nevědomost (problém znalostí), předsudky (problém postojů) a diskriminace (problém chování) (Thornicroft 2006).

Kategorizace stigma dle toho, kdo ho připisuje nebo komu je připisováno

- Vnější stigma
- Strukturální stigma
- Stigma rodinných příslušníků a blízkých osob lidí s duševním onemocněním
- Stigma poskytovatelů péče (např. psychiatrů)
- Sebestigmatizace – internalizace stigmatizujících postojů

Dopad stigmatizace na životy lidí s duševním onemocněním

- **snížená zaměstnanost** (Corrigan et al. 2012,)
- **nedostatek sociální podpory** (Magliano et al. 2005)
- **obtíže při shánění bydlení** (Corrigan et al. 2003)
- **zvýšené tendence k sebevraždě** (Rüschi et al. 2014)
- **snížená motivace vyhledat pomoc** (Clement et al. 2015, Corrigan et al. 2014)

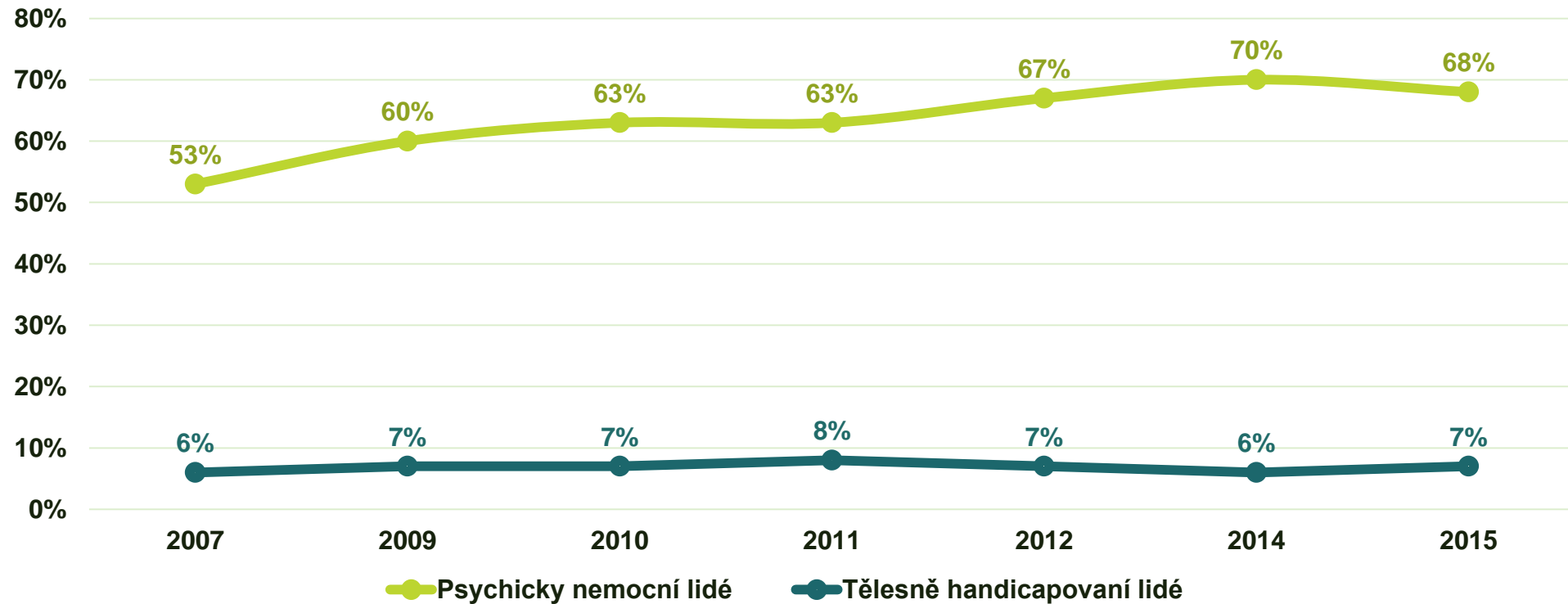
Stigma může pro lidi s duševním onemocněním představovat větší problém než samotné duševní onemocnění (Thornicroft 2006)

Stigma duševních onemocnění a nerovnosti ve zdraví

Lidé s duševním onemocněním mají neúměrně vyšší míru mortality ve srovnání s obecnou populací

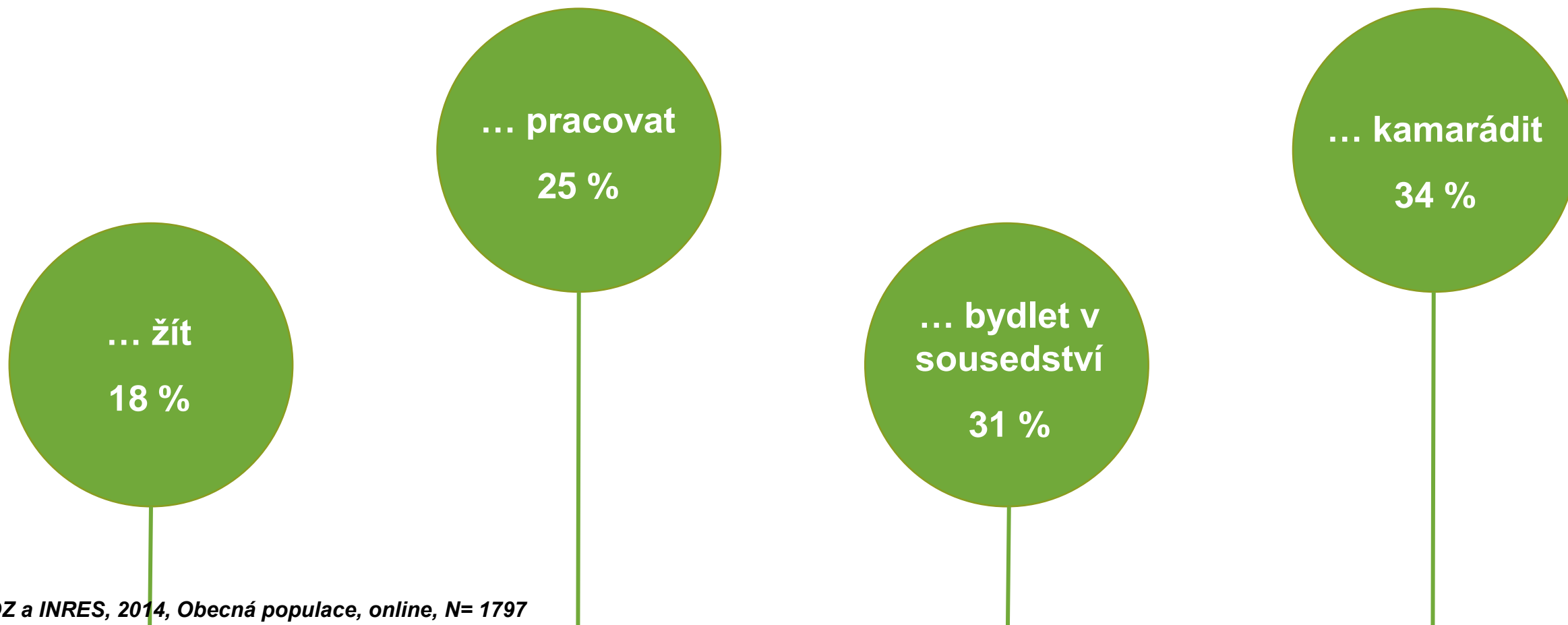
- stigma, s ním spojená snížená dostupnost péče (spjatá mj. se sníženou motivací vyhledat pomoc) a tzv. **zastiňování somatických problémů** (overshadowing) přispívá k tomuto nepoměru (Thornicroft 2011, Wahlbeck et al. 2011, Corrigan et al. 2014).

Koho byste nechtěl/a mít za sousedy? (%)

CVVM, 2016, Obecná populace, F2F, N= cca 1 000

Nevadilo by mi (se) s lidmi s duševní nemocí...

NUDZ a INRES, 2014, Obecná populace, online, N= 1797

Jen...

Většině žen, které byly v minulosti pacientkami v psychiatrické léčebně, může být s důvěrou svěřeno dítě na hlídání.

14 %

Máme povinnost poskytovat lidem s duševním onemocněním co nejlepší možnou péči.

60 %

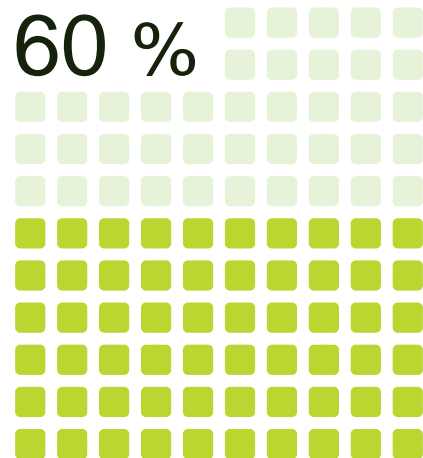
Nikdo nemá právo vylučovat lidi s duševním onemocněním z jejich čtvrti.

55 %

NUDZ a INRES, 2015, Obecná populace, F2F, N= 1799

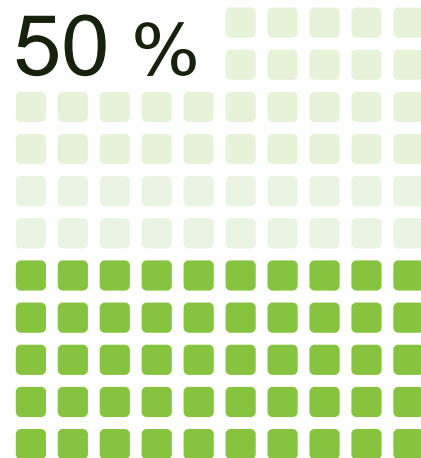
Úroveň self-stigma

Zkažený život

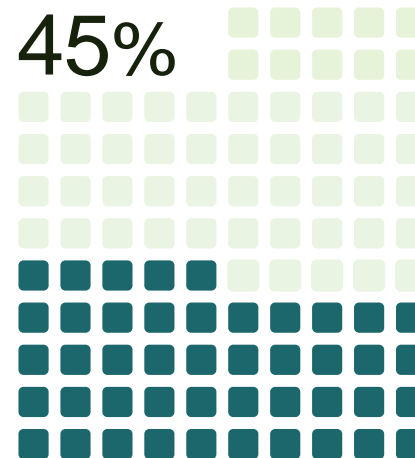
To, že mám duševní nemoc, mi pokazilo život.

Neporozumění

Lidé, kteří nemají duševní nemoc, mi nemohou porozumět.

Méně socializace

Stýkám se s lidmi méně než dříve, protože kvůli své duševní nemoci mohu vypadat nebo se chovat „divně“.

NUDZ, 2015, Lidé s psychózou v komunitních službách, online, N= 133

Babí léto

CRAZY film fest

9. - 11.10 (Nejen) filmový festival o duševním zdraví

BLÁZNIVÝ FESTIVAL

na podporu osvěty a správné léčby schizofrenie
pořádaný v rámci kampaně „Jsem jako ty“

CENTRUM PRO ROZVOJ PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
CENTRE FOR MENTAL HEALTH CARE DEVELOPMENT

ZDRAVOTNĚ-SOCIÁLNÍ PORTÁL

lidé mezi lidmi

Blázníš?
No a!

Ledovec

většina není vidět...

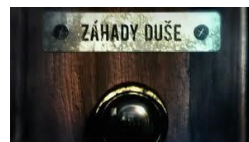
Nepozorní.cz

Healthyandfree

SCHIZOFRIENDS.CZ

www.stopstigma.cz

Bohnice bez hranic.cz

JDE TO.

SPOLEČNĚ ZPÁTKY DO ŽIVOTA

Od roku 1990..

49 organizací realizovalo **více než 100** programů, převážně pro

Dalšími skupinami jsou..

- Lidé s duševním onemocněním
- Děti
- Novináři
- Zaměstnavatelé
- Veřejná správa
- Integrovaný záchranný systém

→ Nemáme intervence pro učitele, zastupitele, zdravotníky v praxi

Projekt Mindset

Do budoucna by mi nevadilo žít s někým, kdo má psychické onemocnění.

Lidé s duševním onemocněním by měli mít stejné právo na zaměstnání jako kdokoliv jiný.

Většině žen, které byly v minulosti pacientkami v psychiatrické léčebně, může být s důvěrou svěřeno dítě na hlídání.

Zapomeňte na filmy!

o 13 % více studentů

o 13 % více studentů

o 9 % více studentů

o 12 % více studentů

o 36 % více studentů

o 27 % více studentů

A Global Movement Against Stigma

Working to eliminate mental health stigma and discrimination around the world

time to change

let's end mental health discrimination
www.time-to-change.org.uk

Campaigns listed in order of initiation

- 1997 New Zealand
Like Minds Like Mine
likeminds.org.nz
- 2000 Australia
beyondblue
beyondblue.org.au
- 2002 Scotland
See Me
seemescotland.org
- 2007 England
Time to Change England
time-to-change.org.uk
- 2007 Andalusia, Spain
1 DE CADA 4
1decada4.es
- 2009 USA
Bring Change 2 Mind
bringchange2mind.org
- 2009 Sweden
Hjärnkoll
nspsh.se/hjarnkoll
- 2009 Canada
Opening Minds
mentalhealthcommission.ca/English/
initiativesand-projects/opening-minds
- 2010 Catalonia, Spain
Obertament
obertament.org/ca
- 2010 Ireland
See Change
seechange.ie
- 2011 The Netherlands
Samen Sterk Zonder Stigma
samensterkzonderstigma.nl
- 2011 Denmark
ONE OF US
oneofus.eu
- 2011 Wales
Time to Change Wales
timetochangewales.org.uk/en
- 2011 California, USA
The Center for Dignity,
Recovery and Empowerment
dignityandrecoverycenter.org

projekt destigmatizace

Představení projektu

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

NUDZ
NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

Základní informace o projektu

Název: Destigmatizace

Součást reformy psychiatrické péče

Realizátor: NUDZ

Trvání: 5 let (září 2017 – srpen 2022)

Rozpočet: 94,96 mil. Kč

Pokrytí: celá ČR (14 krajů)

MPSV: OP Z EU

www.destigmatizace.info

Cíl

**Cílem je zajištění efektivní destigmatizace
lidí s duševním onemocněním v ČR**

Principy projektu

- Vědecké poznatky o efektivitě destigmatizačních opatření
- České i zahraniční zkušenosti a příklady dobré praxe
- Český kontext, podpora pokračování fungujících programů
- Regionální pokrytí
- Zapojování relevantních skupin do rozhodování a plánování
- Propojení a spolupráce s dalšími projekty reformy

Průběh realizace projektu

Průběh realizace projektu

Analýza potřeb

Pilotáž
intervencí

Destigmatizace
v regionech

Práce s médii

Evaluace

PROJEKT DESTIGMATIZACE struktura týmu

Děkuji
za pozornost!